

**ЕВГЕНИЙ ВОЙСКУНСКИ, ИСАЙ
ЛУКОДЯНОВ
ШЕПОТЪТ НА ЗВЕЗДНИТЕ
МОРЕТА**

Превод от руски: Мария Александрова, 1969

chitanka.info

I.

Робин и аз още от детство се упражнявахме в телепатия и затова веднага почувствувах, не той ме вика с насочена мисъл.

„Какво се е случило?“

Ние бяхме далече от съвършенството в тази област, но усетих ясно във въпроса му страх. Робин нямаше от що да се бои. Следователно страхът се отнасяше за другите.

Досетих се.

„Не зная — отвърнах аз. И добавих: — Видима опасност няма.“

По очите на Робин разбрах, че той не беше доловил последните думи.

— Видима опасност на Венера нямаше — повторих аз гласно.

— Не съм виждал такава паника в живота си — каза командирът, без да се обръща към нас. — Половината от товара не е приет, помещенията са натъпкани с хора, нищо не се разбира. Колко време изгубихме... — Той поклати глава и замълча.

— Ще стигне ли водата? — попита Робин. — Деветстотин седемдесет и два човека. — Той прекара пръсти по клавишите на изчислителя. — Сто и три грама на човек в денонощие. Твърде малко.

— Трябва да се измисли нещо — каза командирът. — Там има деца.

В този рейс аз бях просто пътник, отпускар, който се връща от Венера. Не бях задължен да седя в командната кабина. Казах на командира, че ще мина по секторите.

— Добре — кимна той. — Постарай се да разбереш нещо. Покажи им къде са запасните ни изолационни матраци, нека ги използват за лягане.

Кръговият коридор беше претъпкан от хора. В товарните йонолети има само един пътнически сектор — дванадесет двуместни каюти. Там бяха настанени жените с кърмачетата. Останалите трябваше да прекарат полета при небивала теснотия в коридорите и товарните помещения. Виждах, че много от тях трудно понасяха

претоварването, макар че командирът намали ускорението, колкото беше възможно. Нямаше нищо чудно — без амортизационни седалки...

В общия хор от развълнувани гласове аз долавях само отделни фрази. Болшинството говореха, разбира се, на интерлинг, но някои, най-вече по-възрастните използваха старите родни езици.

— Бавно натрупване, те сами не забелязват преустройването на психиката — достигна до мене.

— Играехме шах — и изведнъж той прави съвсем глупав ход. Аз му казвам — „Така не може“, а той...

— Ща подложа под главата ти надувната възглавница и ще ти стане по-леко.

— Да, да! Гледа с хладни очи и даже пръста си не мръдна, за да помогне.

— Ускорението завърши, зная, но забавянето няма да издържа.

— Никъде, никъде повече няма да отлетя от Земята! Никъде!

Погледнах жената, която каза това. Тя беше красива. Меднокожо лице с изрязани черти, гарвановочерна коса. Редом с жената, подпряна на стената, седеше светлокос мъж на средна възраст с полупритворени очи. От другата му страна се притискаше слабичко девойче на около петнадесет години. Голямата бащина ръка закрилнически обгръщаше рамото ѝ. Познавах това семейство. На Венера те бяха съседи на моите родители. По фамилия са казваха Холидей. Момичето наричаха Андра. Те се преселиха на Венера малко преди моето отлитане на Земята — тогава постъпих в Института по космонавигация. Помня — тази същата Андра рядко играеше с децата, а все повече с баща си. Том Холидей я учеше на фигурни скокове във вода, често я носеше на плещи, а тя се смееше. Сигурно не беше лошо да седиш на здравите бащини рамена.

— Никъде от Земята! — в изстъпление повтаряше майката на Андра.

Отидох при тях и ги поздравих. Жената — сега си спомних, че я наричаха Ронга — плъзна поглед по мене и не отговори.

— Здравей! — каза Холидей, поотваряйки очи. — Ти от екипажа на кораба ли си? — добави той, като забеляза моята значка.

— Не, старши — отвърнах аз. — Връщам се от отпуска. Просто много труден рейс и помагам на екипажа.

Почувствувах, че Андра ме пита телепатично, но въпросът беше неопределен.

— Не разбрах — й казах аз.

— Ти вече си пилот? — запита тя гласно.

— Не, още половин година ще се уча, а след това — на практика. — Аз преместих поглед върху баща й. — Старши, защо вие всички се втурнахте към този товарен кораб? Нали по искане на колонистите за Венера вече пътуват пътнически?

— Така се случи — сухо отвърна той и отново затвори очи.

Искаше ми се да продължа по-нататък, но изведнъж Ронга ме спря с повелителна мисъл.

— Твоите родители останаха ли?

— Да — отвърнах аз. — Според мен те нямат намерение да се връщат на Земята.

Почаках да видя дали няма да каже още нещо. В погледа й прочетох странно недоброжелателство. Тя мълчеше.

Закрачих по-нататък. Наоколо като че ли виждах страница от учебника по история с бежанци по време на някоя голяма война. Хора на голия под, до тях пакети с храна, завивки с всички цветове и оттенъци. Деца. Едни изплашени, притиснати към възрастните, други окопитили се вече, бягат по тесните коридори. Хванах едно от тях, най-любознателното, което се опитваше с една играчка — трингер да снесе капака от контролния люк на дестрибутора. Аз го плеснах и отново си помислих, че пътуването ще бъде тежко.

Защо Ронга попита за моите родители? И защо майка ми и баща ми през цялата моя отпуска не отрониха ни дума, че на планетата нещо не е в ред? Те бяха съвършено спокойни. Както обикновено. На Земята почти не ни оставаше време за свободно четене — пречеха занятията в института и тренировките. Мечтаех за отпуската, за да се начета до насита. На Венера изгълтах маса книги. Баща ми вечно се губеше из плантациите, майка ми на станцията за наблюдаване на атмосферата — и ние фактически се срещаме само за храна. Животът течеше отмерено. Нито веднъж не чух от тях, че на Венера нещо не е в ред.

Някакъв чудак, забравил да си свали скафандъра, ме извика. Той си седеше, кръстосал крака, облечен в обемистия венериански скафандър. Беше снел само шлема. До него имаше голям старомоден куфар, какъвто отдавна не бях виждал.

— Ти от екипажа ли си? — ме попита той на лош интерлинг. — Вие там мислите ли по въпроса за водата?

— Да, старши, не се безпокой, вода ще има — отвърнах аз. — Да ти помогна ли да смъкнеш скафандъра?

— Не, мене ме интересува само водата. — И той добави по немски: — Бързаме, бързаме, вечно бързаме.

Хлапе на около тринадесет години вдигна очи от шахматната дъска, погледна човека в скафандъра, после мене и снизходително каза:

— Май, че те нямат инсталация за обратна вода.

Аз мислено се усмихнах: „Вижда се, момченцето ми, че още не ти се е случвало да опиташ обратна вода“.

То имаше жълтозелени очи, неспокойна ехидна уста и маниера да са намесва във всичко. Веднага разбрах това — относно маниера — наблюдавал съм такива момчета.

— Искаш ли да ми помогнеш? — попитах аз.

— Трябва да реша етюда — отвърна хлапето. — А какво ще правим?

— Върви с мене, ще ти покажа, а етюда ще решим после заедно.

— Бен-бо! — изтърси той, което между момчетата означаваше нещо като „как не“ или „само ти липсваш“. — Ще го реша някак и сам.

Той тръгна след мене.

— Как те казват? — попитах аз.

— Всеволод. Това е родителското. Харесва ли ти?

— Харесва ми.

— А аз все мисля да го оставя и да избира друго. Знаеш ли кое ми харесва? Модест. Как мислиш?

— По-добре остави родителското.

— Бен-бо! — възкликна той за всеки случай. — А ти как се казваш?

— Улис.

— Родителското ли?

— Не, собственото.

— Улис, това е Одисей, нали? Гледай ти! С какво ускорение се движим?

— Ускорението свърши.

Аз приближих към вратата на капитанското отделение и я отворих. Всеволод веднага се вмъкна след мене и свойски започна да се озърта.

— Виждаш ли тези матраци? — казах аз. — Не са много меки, но все е по-добре, отколкото на голия под. Ще ми помогнеш ли да ги раздам на пътниците!

— Няма да стигнат за всички. Добре, добре, зная и без да ми кажеш, че най-напред на жените...

Той нарамаи два-три тюфлека и изчезна. Скоро се появи отново. С него дойдоха още няколко момчета, горе-долу на неговите години.

— Те също ще влачат — каза Всеволод. — Още каква работа ще има?

Отведох го настрана.

— Ти, навярно всичко знаеш. Е, хайде кажи, какво стана на Венера?

— Ами, ти попитай Баумгартен, този, дето седи в скафандъра.

— Ще попитам. Но най-напред ти разкажи.

— Аз за нищо на света не бих отлетял, ако не бяха родителите ми. За моята психика съм си спокоен.

„Отново психика“ — помислих аз. — „Това направо е някаква масова психоза. У еди кого си се променила психиката — само това се говори наоколо“.

— Може би той просто не е чул — продължи Всеволод, разглеждайки в упор значката ми, — а те така го раздуха...

— Кой кого не е чул? Говори по ред.

— Нали така говоря. Той идвал от далечните плантации, от долината на Изгорелия спътник. Изведнъж му се повредил всъдеходът. Нещо в трансмисията на компресора...

— Не ми разправяй за компресора. Какво станало по-нататък.

— По-нататък започнал огненият тайфун. — Момчето се оживи. — Ама че тайфун беше! Всички антени на нашия купол се разтопиха. А после — амонячен дъжд...

— Стоп! Ти каза, че му се повредил всъдеходът. По-нататък?

— Нали казвам, повредил се. И тогава започнал тайфунът. Истинска чернилка. Цяло нещастие. И тогава той минал покрай него.

— Кой покрай кого? Говори ясно!

— Тудор покрай Холидей. Холидей му предава по УКВ-то: „Вземи ме, в опасност съм“, а она като че не чува. Заминал и край.

— Ами с Холидей какво стана?

— Случил се да мине един вертолет, бягащ от тайфуна. Чул сигналите на Холидей. Провървяло му е, иначе щеше да изгори.

Малко познавах Тудор. Той като баща ми беше примар — от първото поколение родило се на Венера. Те с моя баща се занимаваха със селекция на венериански мъхове. Тудор... Поразително! И по-странното бе, че моят баща не ми разказа нищо за това. Не беше възможно той да не знае. Огненият тайфун премина завчера, точно преди пристигането на товарния йонолет.

— Заради този случай ли започна паниката? — попитах аз.

— Върви при Баумгартен, той ще ти разкаже.

Баумгартен спеше, но когато приближих, отвори очи.

— И така ще стигне ли водата или не? — попита той.

— При снижена норма ще стигне. — Аз седнах редом с него. — Слушай, старши на мене ми разказаха за случая с Холидей. Може би Тудор просто не го е чул. Нима само от един такъв случай...

— Един случай ли? — прекъсна ме той и заплашително завъртя към мене светлосините си очи. — Ако искаш да знаеш, забелязах това у примарите още преди година. Аз съм правил наблюдения, братле. Този куфар е натъпкан със записки.

— Какво именно забеляза ти у тях, старши? — попитах аз, чувствувайки как изстиват краищата на пръстите ми.

— Дребни признаци има много, но най-крупният и най-тревожен... м-м... как е това на интерлинг... Равнодушие! — извика Баумгартен. — Странно равнодушие към окръжаващите, пълно безразличие към всичко, което излиза от рамките на ежедневните локални интереси. Аз твърдя това с цялата отговорност на лекар! Ние — всички — не искаме — да станем — равнодушни!

Аз незабелязано разтривах върховете на пръстите си. Натъпкан куфар. Наблюдения върху примарите...

— Случаят с Холидей потвърди най-страшните ми опасения — продължи Баумгартен да ме шибва с думи и интонации. — Те се променят. Измененията в психиката са все по-очевидни!

— Не, не, с моите родители всичко е в ред. Нищо подобно не съм забелязал. Не!

— А всичко става, защото бързаме, вечно бързаме — говореше Баумгартен.

— Не те разбирам, старши. Ти сам бързаше при отлитането. Подплаши всички хора, а сега говориш...

— Аз говоря за друго бързане. — Слабото лице на Баумгартен изведнъж се затвори. — Но това ще обсъдим на Съвета по планиране.

Той замълча и аз разбрах, че нищо повече няма да сподели.

— А за водата не се безпокой — казах аз и тръгнах по кръговия коридор към асансьора.

Отново минах покрай Холидееви. Том, както по-рано, седеше със затворени очи. Андра четеше книга. Тя за миг ме погледна, отмятайки с тънката си ръка кичур коса от челото. Косите ѝ бяха черни като на майката, а очите — бащините, сиви, обградени в черните рамки на ресниците.

Тя и по-рано все беше неразделна от баща си.

Ронга седеше приведена, скръстила ръце, хванала с дългите си пръсти своите лакти... Резките черти на лицето ѝ като че ли бяха изострени още повече? Чух как прошепна непримиримо:

— Никъде, никъде вече от Земята...

II.

Ние се връщахме от последния зачот. Целия ден, един безкраен ден, се занимавахме само с това да убеждаваме екзаминаторите: нашите мишци и нерви, нашият интелект и кръвоносни съдове, с една дума, целите ни психофизически комплекси, че са напълно годни за космическа навигация. Въртяха ни на тренажерите, падахме в такива бездни и с такива ускорения, че стомахът се оказваше в гърлото, а сърцето — в устата. И тъкмо те подхване силовата възглавница, не си успял да поемеш дъх и в очите ти се навира метеорит, в действителност — нещо, което го имитира. Но тежко ти, ако се забавиш и не отскочиш навреме с помощта на ракетния пистолет.

Чувствах всичките си кости като натрошени, в главата ми бучеше и кой знае защо, ми се струваше, че долната ми челюст е изместена. Пипнах я с ръка — не, челюстта си беше на мястото.

Автобусът меко ни носеше по въздушната възглавница към жилищния комплекс на Учебния център. Мълчахме, нямахме сили дори за приказки. Робин седеше до мене полулегнал, изражението на лицето му беше точно като на Риг-Рис, в онзи кадър, където го изкарват от каменотрошачката. Отзад пуфкаше и въздишаше Антонио — даже този неуморим бърбовец днес беше замлъкнал.

Тъкмо помислих, че нашата група се отърва леко и че особени изненади все пак нямахме, когато изведнъж — прас! кррак! — и се намерих във въздуха. Не успях даже да извикам, сърцето ми се обърна, в миг видях краката си вирнати над главата... В следващия момент обаче осъзнах, че като камък летя надолу и рязко се преобърнах. Приземих се точно по правилата!...

Лежах по корем, опитвах да се приповдигна на ръцете си, но не можех. Някаква сладниково миришеща трева се навираше в устата ми. Дишах шумно. Недалече някой от момчетата плачливо стенеше. От автобуса, който преспокойно стоеше недалеч на шосето, излезе инструкторът. Той, естествено, не беше се катапултирал. Когато минаваше край мене, аз се приповдигнах. Кимна ми.

— Как е настроението, Дружинин?

И таз добра! Устройват ти такъв дяволски номер, а трябва още и настроение да имаш!

— Превъзходно — изхриптах аз.

Наранявания не получи никой: мястото за катапултиране беше майсторски избрано и не ни изхвърлиха на голяма височина. По-скоро това беше психически тест.

Костя Сенаторов не го издържа. Този великолепно сложен атлет биеше с юмрук земята, лицето му беше грозно изкривено и все повтаряше, навивайки странно.

— Ма... ахам сей... Ма... ахам сей...

Аз го подхванах под мишниците, опитвайки се да го вдигна, но Костя ме блъсна с лакти и зави още по-силно. Инструкторът поклати глава, наведе се към Костя и ловко му пъкна таблетка в устата — трябва да беше сух витакол.

Никога не можех да предположа, че нервите на Костя ще го изложат. Жалко, в групата всички го обичахме...

Отново влязохме в автобуса и сега вече бяхме нащрек.

— Дръпни ми ръката — шепнешком каза Робин и ми подаде подутата си, почервеняла ръка.

— Ами, че ти си я навехнал! — казах аз.

— Много си проникателен... Можеш ли по-тихо? — Той протегна врат и погледна инструктора, който седеше на предната седалка.

Внимателно стиснах пръстите му и рязко дръпнах, прегъвайки китката надолу. Робин се отметна назад на седалката. Загорялото му лице побледня и се покри с капчици пот.

Тъмнееше, когато стигнахме до жилищните корпуси. В медпункта прегледаха ръката на Робин, казаха, че всичко е в ред и я намазаха с обезболяваща смес. Спуснахме се към душовете.

Столовата беше пълна и шумна. При густиватора момчетата се тълпяха — беше още новичък и на всички се искаше да изпитат какъв ли вкус може да придаде густиваторът на общобелтъчния брикет. Ние бяхме много гладни, за да дочакаме реда си. Заедно с Антонио и Робин си взехме по една гъбена супа, телешка пържола, а като десерт аз си избрах любимия компот от манго. Но преди всичко изпихме по чаша

витакол и той възвърна силите ни, пожертвувани, така да се каже, пред олтара на космонавигацията.

Ето и сега. Аз седнах гърбом към екрана на визора по навик, потърсих на черното ясно небе Арктур и му намигнах като на стар познат. „Паси, паси своя вол“, — помислих си аз. Тази шега я измислих още в детството си, когато узнах, че Арктур е алфа на Волопас. Въобще аз считах тази красива звезда за нещо като мой покровител.

— Свърши кучешкият живот — каза Антонио.

— Отсега започва — се обади Робин. Подутата ръка никак не му пречеше да се справя с яденето на първа космическа скорост. — Когато те допуснат да летиш и на далечните линии.

„Далечните линии — помислих аз. — Как беше това от Травински“.

*Пътища далечни, линии далечни.
Мегаметри на пространството.
Грохот в ушите, тежест на гърдите...
Слушайте, пилоти,
слушайте, пилоти, на далечни линии,
как се плискат в бреговете,
очертани от Плутон,
звездните морета.*

Зад гърба ми престанаха да гъгнат. Заговори силен енергичен глас. Неволно се заслушах.

— От къде го измисли? — продължи Робин да разговаря с Антонио. — Депре загина на Плутон съвсем не защото скафандърът му протече. Него го довърши не студът, а излъчването. — Тук Робин с недоумение ме погледна. — Какво има?

Работата е там, че аз му изпратих телепатема: „Млъкни“.

— Не ми пречи да слушам — казах аз гласно. — Разговорът там е интересен.

Ние започнахме да гледаме към екрана на визора и да слушаме. Разбира се, познахме веднага залата на Съвета за перспективно планиране. Зад прозрачните стени вятърът люлееше небесносините

ели. Едни от членовете на Съвета седяха на кресла, други — зад масичките на информационния глобус.

Сега говореше висок човек на средна възраст в костюм от сив биклон, с небрежно завързана на врата синя кърпа. Той говореше малко на „р“ и понякога разсичаше с длан въздуха пред себе си — такова едно предразполагащо себе си човечище, с весели и умни очи. Към горния джоб на сакото му беше прикрепена бялата кутийка на видеофон. Той стоеше точно до стената, а наляво и надясно от него се люлееха елите.

— ... И никой няма право да им забрани това — говореше той на превъзходен интерлинг, — тъй като човек е свободен в своя избор. Масовото бягство на колонисти от Венера не би създадо на Земята особени затруднения в близките десетилетия. Но ние сме длъжни да мислим за по-далечна перспектива, и ето тук започват трудностите...

— Кой е този? — попитах аз Робин.

— Ирвинг Стефорд, директор на Института по антропология и демография.

„А, значи това е знаменитият Стефорд — помислих аз. — Стефорд Меланезийски.“

Преди двадесет години, когато още се учих да свиркам, този именно Стефорд, с цял отряд такива като него студенти-етнографи, се отправи към Меланезийските острови. Там те се разположили за дълги години: съставът на отряда се изменял, но Стефорд оставал там безсменно... Поработил той тогава с островитяните... Членовете на Съвета за текущо планиране само клатеха глави, като разглеждаха неговите предложения за обучаващи машини по нестандартна психотехника. Стеф-Меланезийски, така го кръстиха от онези времена.

— ... А в това време — продължаваше Стефорд — усилено да се изучава предполагаемото поле, действащо на психиката. И накрая последното. Зад пределите на Земята сега, след голямото бягство от Венера, все още се намират осемстотин и седемдесет хиляди души. На Марс и на астероидите, по спътниците, на повечето планети и в орбиталните станции и на края на Луната. Представете си, че те изведнъж се втурнат обратно на Земята...

— Прощавай, старши, че те прекъсвам — каза червендалест блондин. — Ние току-що получихме радиосъобщение от Марс.

Замчевски иска подробна информация за събитията на Венера. Изглежда и на Марс започват да се плашат.

— Ето, на Марс — каза Стефорд, — та това са повече от половин милион хора. Представете си всички ние да напуснем пространството и да се струпаем на Земята. Да се върнем към далечното време на изолацията. Изселване от старите градове, зелената мантия — с тези планове ще трябва да се простим. И само след столетие страхотна пренаселеност. Сива безлесна планета. Затруднения с водата и дори просто с чистия въздух... Изходът е един, другари. Ние трябва да победим страха. Ние не ще съумеем да се сместим върху старицата Земя. Човекът трябва да приспособява към себе си другите планети, без да се бои от това, че и планетите ще го приспособяват в някаква степен към своите условия.

— Ти искаш да стане така, че ние... така че част от хората да престанат да бъдат човеци? — Изкреця мършав човек, изцъклил светлите си очи. Неговият невъзможен интерлинг ми се стори познат.

— Не — каза Стефорд. — Те ще се приспособят към новите условия; нещо в тях несъмнено ще се промени, но те не ще престанат да бъдат „хомо сапиенс“.

— „Нещо!“ — мършавият саркастично се усмихна. — Зад това „нещо“ е... мм... душевният свят на човека! — изкреця той на немски. (Сега в него познах Баумгартен, но той ми се стори по-млад, отколкото тогава в скафандъра). — Аз вече докладвах на Съвета за своите наблюдения. Представих материали. Случаят Холидей — нима не потресе вашите сърца?

— Чуй, Клаус...

— Равнодушие към всичко, което не те засяга пряко и непосредствено, какво може да бъде по-опасно? Помислете само какво може да последва от това! Или вие забравихте тежката история на човечеството? Прогресирайки и усилвайки се от поколение на поколение, това свойство ще стане източник на най-големи злини.

Патосът на Баумгартен ме дразнеше, но същевременно го слушах с жадно, тревожно внимание. Сега той патетично разтърси дългите си жилести ръце.

— И кой, кой — сам Ирвинг Стефорд, познавачът на човешкия род, е готов преспокойно да санкционира... да, да, не ще подбере друга дума — да санкционира превръщането на човеците в нечовеци.

— Клаус, моля те, успокой се!

— Никога! Заявявам с всичката отговорност на лекар — никога няма да се примиря и няма да се успокоя. За това ли самоотвержено се трудиха поколения лекари, физиолози, химици да усъвършенствуват и... м-м... възпитават, да възпитават — извика той немската дума — прекрасния човешки организъм, за да го обречем сега хладнокръвно и обмислено, да, хладнокръвно и обмислено на чудовищен регрес. Опомнете се, членове на Съвета!

Баумгартен за последен път размаха ръце и тронаво седна в креслото. Известно време всички мълчаха.

— Клаус — каза седнал зад масата широкоплещест човек, който бе подпрял с юмрук масивната си брада. — Ти можеш да бъдеш сигурен, че членовете на Съвета ще се отнесат към твоето предупреждение внимателно.

Този го познавах — това беше бащата на Робин, специалистът по междузвездните връзки Анатолий Греков.

— Да, да — отговори Баумгартен. — Главното е — без прибързаност. Хората вечно бързат. На времето побързаха да направят атомната бомба, преди да се научат да използват атома за мирни цели. После започна надпреварата за овладяване на планетите — преди да бъдат всестранно и задълбочено изучени техните условия. Ние не мислим за последствията! Ние просто забравяне елементарната предпазливост!

— Правилно! — изрева над ухото ми Антонио. — Този старик трябва да го изберат в Съвета. Гледай само как здраво ги насоли.

Робин възрази веднага:

— Аз не бих го избрал. Само крясъци. А що се отнася до овладяването на планетите — какво ти бързане! Десетки години душиха и мериха преди да изпратят колонисти. Изненади могат да се очакват винаги.

— Тихо, де — казах аз.

Сега говореше Стефорд.

— Разреш ми, Клаус, да ти задам няколко въпроса. Отказ да се помогне на човек в опасност е изключителен случай, напълно съм съгласен с тебе. Но, не е ли възможно Тудор чисто и просто да не го е чул?

Аз станах. Беше ми омръзнало да седя. С напрежение очаквах отговора на Баумгартен.

— Изключено — твърдо каза той и повтори на немски: — Аусгешлосен!

— Да допуснем — каза Стефорд — макар че аз не съм уверен в това. И така, примар не е откликнал при зова на колонист, родил се на Земята. Не е ли имало случай, когато примар е отказвал да даде помощ на примар?

— Не зная. По моему, принципно значение това...

— Има огромно значение, Клаус. Ако примарът е глух към пришълците, към чуждите, но отговаря незабавно на повикване от страна на своите, на примарите, това вече е нещо друго, а не равнодушие към всичко освен към собствената си личност. И това явление трябва да се оцени съвсем по друг начин. И трябва добре да се разбере какво е това — нежелание на примара да помогне на чужденеца или че по някакви обективни причини до него са започнали трудно да достигат съобщенията на непримари. В първия случай ние имаме работа с чисто морален проблем, във втория — с физиологически.

— Но и в двата случая, Стеф, имаме общ знаменател: в примарите се развиват някакви черти, несвойствени за човека.

— По-добре е да ги определим просто като специфични черти. Видимо, това е закономерно. На нас ни е необходимо да победим страха. — Стефорд енергично разсече въздуха с ръка. — Овладяването на други светове не може да бъде прекратено.

Той седна. Заговори Греков, после някой от планетолозите; ставаше дума за състава на комисията, която трябва да изпратят на Венера.

Аз погледнах момчетата. Робин седеше, подпрял с юмрук брадата си, по лицето му, обърнато към екрана на визора, пробягваха отблясъци от изображението. За първи път помислих колко много прилича на баща си.

Дали аз приличам на моя?

Там, пред Съвета, сега говореше млад човек, който изглежда нито веднъж през целия си живот не беше си подстригвал косата. Очите му бяха печални и някак си беззащитни. Аз се вслушах. Той говореше за сложен вариант на взаимодействие между полетата,

оперирайки с такива формули от некоректната математика, които не бяха лъжица за моята уста.

Попитах, кой е този и всезнаещият Робин каза, че това е Феликс Ердман, който се занимава с хрониквантова физика.

— Ти разбираш ли нещо? — попитах аз.

Робин сви рамена.

— Може и да се съберат на планетата около десетина човека, които да го разбират.

Той ми изпрати телепатема: „Шах?“ Аз поклатих глава, не ми се играеше шах.

— И все пак старикът е прав — каза Антонио. — Недопустимо е хората да престанат да бъдат хора.

Не зная какво се случи с мене. Кипнах и закрещях право в изплашените очи на Антонио.

— Ти за хората не се безпокой! Те все някак ще изкарат и без твоите съвети.

III.

На втория или на третия ден? Струва ми се, на третия ден от моята отпуска на Венера стана следното...

Аз лежах у дома в стаята и четях. Чух как в съседната стая влезе баща ми. Чух неговото покашляме, скърцането на стола-люлка, после бълбукане на течност — той наливаше любимата си бира. Вратата беше полуотворена и аз попитах: „Ти днес какво така си подранил?“ Попитах го достатъчно силно, но баща ми кой знае защо не отговори. Аз се надигнах и погледнах в съседната стая. Татко седеше в стола-люлка с чаша в ръка, главата му беше отметната. Повторих въпроса си. Тогава той ме погледна и каза: „Мария, ти остави да ядеш, там, в кухнята“.

Какво от това? Човекът се замислил и не е чул въпроса. С всеки се случва.

Достатъчно за това!

Защо той не каза „майка ти“, а „Мария“? „Мария ти остави да ядеш...“ Е, защо пък не. Просто той така е свикнал да я нарича. „Мария, заминавам за платото на Пионерите“, „Мария, каква беше там при вас вчера радиацията?“ Веднъж след вечеря майка ми разказваше за някаква нова сонда, която била пусната и не се върнала обратно — нищо смешно, по моя преценка, но баща ми просто легна от смях, като чу това.

Достатъчно!

Надигнах се от дивана и той послушно се прибра в стената. Все пак е хубаво на Земята: нормална стая с прозорци. Не е жалката стаичка на Луната. Такава теснотия е там в Селеноград.

Приблжих се към прозореца и погледнах стъклото. После като че ли видях себе си отстрани и на бърза ръка смъкнах усмивката от лицето си, защото почувствувах, че е тъпа-претъпа. Във всеки случай съвсем неподходяща за лицето на междупланетен вълк.

„Бен-бо?“ — ми хрумна изведнъж кой знае как. Аз знаех къде е тук началното звено на асоциациите, но да се задълбочавам не желаех.

Просто си казах „Бен-бо!“ Почти две години ти се мотаеш по линията Земя-Луна. Ето ти на тебе, междупланетен вълк! Тука — там, тука — там — като махалото на гравиметър. Бен-бо! Ти или ще се прехвърлиш на линията Луна-Юпитер, или ще си отидеш от космофлота. Ето на, взеха Антонио като втори пилот по линията за Марс...

Но аз знаех, че всичко това хич не е така просто! Пилотите от година на година се увеличаваха, а нови линии вече не се откриваха, дори напротив — съкратиха един от рейсовете до Венера, а ежегодното облитане на Плутон е заменено с един полет на две години. Останалото там правят автоматите.

*... слушайте, пилоти на далечни линии,
как се плискат в бреговете,
очертани от Плутон,
звездните морета.*

Аз пак погалих стъклото и едва тогава си спомних, че мога да отворя прозореца. Ето какво значи да отвикнеш от земния уют.

Заедно с горската свежест в разтворения прозорец влетя и далечна, далечна песен. Пет празнични дни на Земята. Ще си отспя. Ще се начета до насита.

Тъкмо се приближих до кутията на инфора, за да науча кода на най-близката библиотека и да си поръчам книги, когато записука видеофонното повикване.

От кръглото екранче ми намигна Робин.

— Добро земно утро, Улис. Честит празник!

— Честит празник, Робин! Кога успя да направиш такива бузи?

— Просто съм подпухнал от спане. Ще дойдеш ли на Олимпийските?

— Не — казах аз.

— Напразно. А какво ще правиш?

— Ще чета.

— Напразно — повтори той. — Твоят могъщ интелект няма да пострада, ако не четеш два-три дена.

— Какво разбираш ти от интелекти — казах аз. — Върви и вземай участие. Може лавров венец да спечелиш.

Меко осветена от утринното слънце, гората беше чудесна. Гледах през прозореца зелената стена и се радвах, че така сполучливо бях избрал дома си в селището на космонавтите. На самия край, с прозорци към гората. Никога не бях имал такова прекрасно жилище — потопено в слънце и горска тишина. Някъде в гората има езеро, си спомних аз. Дали да отида и да го потърся. Ще прекарам целия ден във водата, в миризливите треви, покрити с мозайката на светлосенките. А през нощта — огън, прохлада, далечни звезди, звезди, звезди...

Ще си набавя книги, ще взема храна — и пет дена блажена тишина и самота...

В следващия миг хванах видеофона и набрах кода на Робин.

— Още ли не си излязъл? — поех си дъх аз. — Идвам с тебе.

— Чудесно. — Робин ме погледна внимателно. — Нещо да се е случило?

— Нищо не се е случило. Ще се срещнем след половин час до станцията.

Нищо не се е случило, съвсем нищо. Пилотът по линията Земя-Луна иска да прекара Празника на мира, както всички останали хора. Той иска да вземе участие в Олимпийските игри и да се весели, както всички хора.

Ние с Робин се срещнахме при транслентната спирка. Веднага прескочихме от промеждутъчната лента на следната, от там на скоростната и се понесохме покрай горските простори, покрай мачтите на инфор-глобус-системите, покрай къщички от гридолит, така сполучливо имитиращ дървесината и грапавостта на гранита.

Робин започна да хвали своя мажрдом — тази старинна думичка, означаваща домашен автомат, неотдавна влезе в интерлинга.

— Настрои се на свръхзагриженост — смееше се Робин. — Държеше обезателно да ми пробута дъждобрана.

— А моя излезе ленив — казах аз. — Според мене той спи непробудно.

— Ти просто не си го включил.

— Може би...

Транслентата обхождаше в широк полукръг стария град. Скучни редове от еднакви къщи-кутии, сиви, многоетажни. „Странно — помислих аз, — прадедите са били енергични и умни, а в строителството на жилища изглежда не им е достигала фантазия.

Впрочем работата не е във фантазията. Да строят дворци и паметници са умеели дори много добре. Помня какъв възторг ме обхвана в стария Ленинград. А старата Венеция, цялата, както си беше, неотдавна я поставиха на нови пилони, този път вече завинаги. Не съм любител на музеите, но във Венеция бих желал да отида. Не, не в отсъствие на фантазия е причината. Твърде много други грижи са имали прадедите, а и строителните материали са били просто ужасни.“

Впрочем и на нашето поколение грижите са му достатъчни...

В стария град нещо ритмично удряше, нещо се рушеше, стълбове прах изхвърчаха нагоре и вибраторите бързо ги прибираха. Автоматите нямаха почивка.

Навярно никога няма да завършат работите по благоустройството на Земята. Ето сега нещо като епидемия — навън от градовете, ще приключим с гъстата населеност, „да живее зелената мантия на планетата!“ Нещо като култ към зеленото дърво. Но ще настанат други времена и кой знае какви идеи ще обземат човешкия род...

За миг далече долу блесна синя река и ние пристигнахме в новата част на града.

Слязохме на централния площад и попаднахме в хорския водовъртеж.

Къде ли така вечно бързат тези момичета? И защо винаги им е весело? Ето, тича насреща групичка девойки — очите ти се премрежват от ярките поли и блузки. Видяха тумбест автомат за кафе, разплискващ кафето вън от поставената чашка — смях. Попадна пред очите им рекламата на нов синтетик — смях. Видяха нас, едната прошепна нещо на другите — и пак смях.

Неволно се огледах. Като че нямаше нищо смешно. Костюмът ми наистина не е нов. Общо взето стар костюм, две години го влача, синтетиката се е поотъркала, загубила е блясъка си.

„Прав си, трябва да го хвърлиш — чух аз ялната телепатема на Робии. — Да отидем в репаратурата.“

В залата на репаратурното отделение беше пълно с младежи. Разглеждат моделите, спорят за разцветките. Чудно си прекарват времето, въпреки празника. По време на празници репаратурите винаги са претъпкани. Но къде са моите размери?

Спомних си Стефорд — сив биклонов костюм, синя кърпа. Не изглеждаше зле. Ето нещо подобно. Цветът е хубав, сив, като къщите в

стария град.

Край автомата теснолик момък на мой ръст набираше номера на същия костюм. После изведнъж отмени поръчката и започна да набира друг. Аз търпеливо чаках.

— Как мислиш — обърна се той към мене, — дали да взема и този раирания?

— Вземи го непременно — казах аз. — И този на розовите квадрати вземи. Ще бъдеш неотразим в него. Взимай всички, които са изложени.

Момъкът се намръщи.

— Ти с всички така ли разговаряш?

— Само с лакомците — отрязах аз.

Започнаха да се обръщат към нас. Младежът ме разгледа намръщено и задържа поглед върху значката ми.

— Ти си болен — каза той, като поклати със съжаление глава.

— От какво съм болен?

— От космическо високомерие.

Робин ме дръпна към другия автомат, мърморейки, че съм подивял на Луната и съм се отучил да разговарям с хората. На мене ми стана малко криво, но бях уверен, че не беше заради „подивяването“, не, а просто защото не обичам да се взима повече, отколкото е нужно.

— Откъде знаеш колко му е нужно? — ме убеждаваше разсъдителният Робин. — На тебе ти стига един костюм, а на този човек са му необходими два — какво чудно има тук?

— Точно така, точно така — не се предавах аз. — Типична психика на лакомник.

Ние се преоблякохме в кабините, а старите костюми пъгнахме в гърлото на утилизатора. Погледнах се в огледалото — цял Стефорд, само по-тънък и по-нисък и ако трябва да кажем цялата истина, съвсем не красив. Нос голям, опънати скули.

Ние излязохме на улицата точно в този момент, когато от женската половина изпърхаха пъстро ято момичета. Естествено, непрекъснатото „ха-ха-ха!“, и косите по последна мода — в два цвята. Ние вървахме в една посока и Робин започна да разменя с тях шеги. Аз също вмъквах по някоя дума. И поглеждах една от девойките: нещо в нейното тънко мургаво лице събуждаше у мене неясни тревожни

асоциации. Това лице беше свързано, кой знае защо с неспокойната тълпа.

Изведнъж тя ме погледна право в очите и аз чух ясна телепатема: „Не ме ли позна?“

Едва сега се досетих. Но колко се е променила за две години! Нали беше съвсем момиченце — със закрилящата бащина ръка върху крехкото рамо. А сега вървеше почуквайки с токчета, висока девойка, а на нея сияеше и се преливаше златистия лирбелон, по който сега са побъркани жените и зелените ивици на широката пола се спускаха на вълни.

— Здравей, Андра — казах аз.

— Здравей, Улис. Ще участвува ли в игрите?

— Още не зная. Ти сега тук ли живееш?

— Имаме къща с градина в 12-ия град-спътник. Това се пада на североизток от тук.

— Как са родителите ти?

— Те... — Андра се запъна. — Татко пак е на Венера.

Четох, че Холидей е отлетял на Венера в състава на комисията на Стефорд. Значи още не се е върнал. Нещо се затегна работата на комисията и никакви съобщения няма оттам.

— Как, той там ли е? — попитах като че между другото и разбрах, че на нея не ѝ се ще да отговори — е, кажи какво правиш?

— О, аз след празника отлитам във Веда Хумана.

Веда Хумана — гигантския университет, в който бяха съсредоточени науките изучаващи човека, се намираше недалеч от нашия Учебен център по космонавигация.

— Постъпих във факултета по етнолингвистика. Одобряваш ли?

Кимнах утвърдително. Развиваше се голяма работа по превеждането на книги от старите национални езици на интерлинг, и ако Андра имаше намерение да се посвети на това дело, то какво пък...

Седнахме в аеровлака и след десет минути се оказахме на олимпийския стадион. Това не беше най-големия стадион в Европейската комуна, но не беше и малък. Неговата чаша се вписваше в една долина загърната от зелени хълмове.

Глъчка, смях, песни... Пъстрият килим на трибуните...

Загубих Андра и нейните приятелки в тълпата, която ни повлече.

Нас с Робин ни отнесоха към западните трибуни.

— Кое е това момиче?

— Андра — отговорих аз и повторих: — Андра. Знаеш ли какво? Ние ще се състезаваме.

— Добре, но когато ти започнеш да пееш, журито ще припадне.

— Нека — казах развеселен. — Нека падат, а аз ще си пея.

Отидохме към автоматите за заявки и изведнъж кой знае от къде върху нас като буря налетя Костя Сенаторов.

— Момчета — разкрещя се той с цяло гърло и ни запритиска в обятията си. — Да живеете хиляда години! Как сте, летите ли? А при мене, момчета, също всичко е хубаво! Инструктор съм по атлетическа подготовка — екстра нали? Хубаво, момчета, забележително! И знаете ли къде? Във Веда Хумана!

— Браво, Костя — каза Робин.

Костя както преди продължаваше да се радва.

— Вие заявявате ли? Правилно, момчета, забележително! Но, ще се видим още веднъж! — Костя се шумугна в тълпата.

Аз си спомних, как Костя удряше с юмрук по рохкавата земя и как виеше със страшна гримаса на лицето си: „Махам сей“!

Робин пак се задяваше с момчетата. Повлякох го към заявчния автомат и ние получихме номера на своя отбор и лични номера.

В нашата десеторка момчетата бяха високи, атлетически сложени, а момчетата се случиха според мене хилави — лаври за отбор от такива не чакай. В десетката, която щеше да се състезава срещу нас, съзрях тесноликия младеж от репаратурното. И, разбира се, този лакомец се оказа мой съперник. Такъв ми е късметът — съдбата винаги ми сервира странни шеги.

Дойде ред и до нас. Аз леко изпреварих моя лакомец по пистата за бягане. След това ни прикрепиха крилата. Аз се засилих добре, силно се отблъснах с пръта, който изпружинира и ме изхвърли във въздуха, и разтворих крила. Обичам летенето! Крилата гъвкаво вибрираха и позвъняваха от насрещния вятър, аз набирах, набирах височина, а после започнах да планирам. Приземяването след такъв полет е цяла наука, но аз я владеех добре. Навреме прибрах крилата, намалих скоростта и меко се докоснах до земята. Моят съперник се приземи на тридесет метра след мене, праметна се няколко пъти през глава и това му донесе загуба десет точки.

Стрелба с лък с оптически мерник. Кой знае защо моите стрели попадаха неточно. Само две от десетте се забиха в цветната мишена. Затова пък тесноликият една след друга изпращаше точно в центъра своите. Той се прицелваше ловко — съвсем не по-зле отколкото в костюмите в репаратурното.

След това следваше фехтовка. В последствие ми беше смешно като си спомнях как се сражавах, но тогава не ми беше до смях; размахвах шпагата като палка, опитвах се да слисам противника с бурен настъпателен порив — но, разбира се, работата завърши зле, и аз загубих шест важни точки.

Авансът в точките, който ми донесе победата в свободен полет се намаляваше и мене ме обхвана хазартно настроение. А имаше и още нещо, което ме подбуждаше с всички сили да се стремя към победата. Това нещо, както помислих след това, идваше от старинните рицарски турнири, които не биха стрували пукната пара, ако на балконите не седяха прекрасни средновековни дами.

На стадиона танцуваха букви, които се нареждаха в думи. „Давай, Леон!“ Аз метнах диска така, че едва не закачи този Леон и отново увеличих аванса в точките. Оставаше интелектуалната част на състезанието. Сега ще туширам този фехтовач.

Помолих го да си припомни третия стих от края из поемата „Робота и Доротея“ За мое най-голямо удивление тесноликият каза цялата строфа без запъване. Но, чакай! Трябва да измисля нещо от подалечни времена... И аз реших да го убия с въпроса „Има ли в историята на литературата такъв случай, когато сакат е превел слепец.“ Той ме погледна с усмивка и каза: „Хубав въпрос“, след което издекламира епиграмата на Пушкин:

*Сакат поет Гнедич беше,
слепия Омир превеждаше,
неуморно проводите калъпеше,
но сакато римите нареждаше.*

След това той ми зададе въпроса: кой поет от миналото е извел формулата на Римската империя? По моему тук имаше капан. Никога не бях чувал, че поетите са се занимавали с такива неща...

Предложиха ни да съчиним стихотворение на тема: „Ледения човек на Плутон“, да му напишем музика и да го изпеем, акомпанирайки си на фото-китара.

Години наред телесондите предаваха изображения от мрачните ледени пустини на Плутон, но през миналата година избухна сензация: окото на телеобектива хвана бавно движещ се белезникав предмет. Снимките за миг се появиха по всички вестници и екрани на визорите и породиха легендата за „Ледения човек на Плутон“. Всичко това е, разбира се, глупост. Планетологът Сотников твърди, че това е било метанов облак, изпарен поради някакъв топлинен процес в недрата на Плутон.

Ето в такъв дух написах и аз моето стихотворение. При това ясно съзнавах, че съм бездарен. Утешаваше ме само мисълта, че за десетте минути, с които разполагахме би се изложил и самият Пушкин. Хванах фото-китарата и започнах да пея своето уродливо творение по мотив, продиктуван от отчаянието. Впоследствие, когато Робин се заемаше да възпроизвежда този епизод от моята биография, аз се смеех почти истерично. Но тогава, повтарям, никак не ми беше до смях.

Признавам, че много ми се искаше моя противник да изпее нещо съвсем загубено. Но когато той докосна струните и с приятен глас, в ниския регистър, изпя първата фраза, аз целият станах слух...

Ето какво изпя той, замислено долепил буза до грифа на китарата:

*Кой си ти човече леден?
Вопъл в сумрачния свят,
до отчаяние доведен от самотния си бяг.
Призрако,
за помощ викаш ли
от далечните покрайнини?
За помощ ли
или напомняш ни
от бездната на дни безкрайни,
че топлината земна
не е вечна,
защото Слънцето сияйно*

*е конечно?
Кой си ти, човече леден?*

Трябваше чисто и просто да се признае за победен и да прекратя по-нататъшното състезание. Но това значеше да лиша отбора от половината точки в общата сметка, а отборът ми се сражаваше героично и особено момичетата.

Наложи се да продължа. Наистина изпреварих противника при решаване на уравнения, но в рисуването той пак ме посрами.

В заключение ни предложиха тема за десетминутен спор: достижимост и недостижимост. Моят противник предложи тезата: Всяка цел поставена от човек по принцип е достижима при условия, че е целесъобразна. Трябваше да възразя и казах:

— Достижим ли е полетът на човека зад пределите на Слънчевата система? По-точно — междузвездният полет?

Той вдигна рамена.

— Според мене всестранно е доказана нецелесъобразността на полет към звездите.

— Значи ли, че той е недостижим?

— Недостижим дотолкова, доколкото е нецелесъобразен.

— А аз считам, че ако възникне възможност за извършване на такъв полет — техническа възможност, разбираш ли? — то би се появила и целесъобразност. Възможното е достижимо. Невъзможното — недостижимо. Ето това е всичко.

— Ти си твърде категоричен — каза тесноликият. — Нали имаше възможност да се достигне разцвет на цивилизацията на роботите, но човечеството счете, че това е нецелесъобразно и тогава започна знаменитата кинороботомания. Главното условие, това е целесъобразността.

В общи линии оцениха неговата логика за по-силна. Той набра 56 точки, а аз — 48. Не можах да избутам в областта на интелекта. Духът винаги побеждава грубата материя.

След като провери нашите номера, журито съобщи:

— Леон Травински победи Улис Дружинин.

Слязохме и двамата от подиума.

— Следователно ти си Леон Травински, поетът — казах аз. — Представях си, че си някой чичо на години.

— Не, аз съм млад лакомник. — Той се засмя.

— Взимам си думите назад. Не се обиждай.

— Не се обиждам. Запиши си, ако искаш номера на видеофона ми.

Окръжиха го девойки и той ми махна с ръка за довиждане.

Робин още се състезаваше. Аз изпих под навеса на закусьчната-автомат чаша рейнско вино. Изведнъж разбрах какво ме мъчеше и какво е нужно да направя, насочих се право към кабината за обявления и набрах върху клавиатурата:

„Андра, чакам те на западния вход.“

Тя дойде запъхтяна и сърдита.

— Ти си твърде самонадеян. Склониха ме приятелките, иначе за нищо на света не бих дошла.

— Нямах друг начин да те намеря. — Хванах я под ръка и я отведох на страна, за да не ни отнесе тълпата, слизаща от поредния аеровлак. — Кога успя толкова да пораснеш? Ние сме почти на един ръст.

— Ти ме извика публично само да питаш това ли?

— Претърпях поражение и се нуждая от утешение.

Тя ме погледна с усмивка.

— Чу ли ме как пея?

— Не беше възможно да не чуя — сега тя се смееше. — Ти пъ много силно.

— Стараех се. Желаех журито да оцени тембъра на гласа ми.

— Улис, според мене ти съвсем не се нуждаеш от утешение.

— Не, нуждая се. Ти беше ли на изложбата?

— Разбира се.

— А аз не съм бил. Да отидем, да ме просветиш, мене, човека от Луната.

Тя нерешително пристъпи от крак на крак, но аз вече знаех, че ще дойде. Нейното рязко очертано лице, както на майка ѝ, беше много изразително под гарвановите коси. А очите бяха като на баща ѝ, сиви, в черната рамка на ресниците. Красиви очи. Но малко насмешливи.

В първия павилион прожектираха релефни репродукции на стари кинохроники. Възрастни плешиви хора, в старинни черни костюми

подписват Договор за всеобщо разоръжаване (именно този далечен ден оттогава се счита за Празник на мира). Войници в защитни костюми демонтират водородна бомба. Преустройство на стратегически бомбардировач в пътнически самолет — заваряват бомбените люкове, мъкнат седалки. „Въстанието на бесните“ — горящо селище под огъня на базуките, автоматчици, скачащи от „джипове“. За щастие тогава успяха да ги отблъснат от ядрения арсенал... „Поход за спасението на християнската цивилизация“, обесени за краката на площада на европейски град, танк пред вратата на катедрална черква... „Горската война“ в Азия... Черни каски, сини каски... И демонстрации. Ох, какви огромни, какви нескончаеми демонстрации! Именно те преградили пътя на фашистите, на бесните. Ето ги — масите излизат по улиците. Пикети пред парламентите, всеобща стачка, лавина от плакати, народен контрол... Наистина величествен ход на историята...

Загледах се. Всичко това е четено, минато в училищния курс по история, но когато видиш оживели образи от миналото... ето тези напрегнати лица, разкривените от викове уста, изцъклените очи... то наистина, днешните наши проблеми съвсем бледнеят...

— Улис. — Андра ме дръпна за ръка. — Ти прекрасно ще се справиш и без мене. Аз тръгвам.

— Не! Сега ще отидем по-нататък, където ще ти е интересно.

— На мене и тук ми е интересно, но аз вече бях... — Тя замълча, гледайки ме. — Ти имаш странен вид, Улис.

— Да вървим. — Счетох за нужно да ѝ обясня някои неща. — Разбираш ли, Андра, в този момент аз си помислих, че ние трябва да направим нещо огромно... равностойно по важност на тяхната борба...

— Ти разговаряш с мене като с малка. Нима огромното не е направено? Нима не е построено справедливо общество на равноправни?

— Не говоря за това. Разбираш ли как спокойно си живеем. Много уютно живеем в нашите домове и градини.

— А ти какво искаш? Ново неравенство и нови борби?

— Разбира се, не. Но от момента, от който създадохме изобилно продоволствие, ние просто затлъстяхме. Ние сме твърде благополучни. Много сити.

— Сега разбирам. Ти искаш да устроиш малък глад.

— О, съвсем не! — На мене ми беше досадно, че не мога да ѝ обясня. Впрочем, аз и самият не разбирах какво всъщност ми беше нужно. — Слушай, само не бързай все едно няма да те пусна. Ето на Венера се случи нещо и преселниците започнаха да се връщат на Земята — но ти сама знаеш. И изведнъж страхове: след половин век, след сто години на планетата ще стане тясно. Ах, ах, ще се наложи да се стесним ще се наложи да изкореним градините!

— Но това действително е много сериозен проблем — пренаселеността. Какво хубаво има в теснотията? По мое мнение, тя с нищо не е по-добра от глада.

— Аз и не казвам, че е по-добра. Някога умеехме да решаваме проблемите широко, с размах. Припомни си същата тази кинороботомания. Ето и сега трябва така. Заплаха от пренаселеност? Моля — доброволци напускат Земята и отиват в Космоса, зад пределите на системата.

— Да беше казал това веднага! Слушах как спореше с Травински. Странен си ти, Улис. Да отидеш за десетки години в Космоса и да се върнеш с информация, която няма да е нужна никому, защото земното време ще те е изпреварило много. Какво има тук да се спори! Отдавна е доказана безсмислеността на такива полети.

— Безсмисленост?

— Да, нецелесъобразност, ако щеш.

— Ето на — казах аз с неясно чувство на огорчение. — Цял ден само това слушам. Роби на целесъобразността — ето какви сме станали...

В следващия павилион бяха изложени платна, рисувани по новомодния полисимфоничен маниер. На мене ми хареса едно от тях — „Буря над Адриатика“. От платното струеше уханна морска свежест; чувах порива на разярения вятър, разбиването на вълните — ето това беше хубаво!

Замърмори високоговорител. Намръщих се — пречеше ми да слушам картината. Андра ме хвана за ръката.

— Улис, сега ще говори Селестен. Но, откъсни се от картината!

— Кой е този Селестен?

— Не, ти наистина си човек от Луната! Там при вас да не би да нямате визори?

— При нас има всичко, което е нужно за щастието, но визора не го гледам. Добре, давай го твоя Селестен.

Той се оказа бабанка — дойде ми на ум тази стара дума, — охранен човек с черна остра брадичка и подвижни бели ръце. Зрителите просто се трупаха от всички страни в открития амфитеатър, а Селестен стоеше на подиума и благосклонно се усмихваше с вид на човек, добре разбиращ интереса към своята собствена особа.

Той заговори. Отначало слушах невнимателно — искаше ми се да дообмисля онази теза за целесъобразността. Но след това Селестен ме увлече.

— ... Прекрасни и хармонични, нали така? Но нека да си спомним какви сме били...

Селестен се приближи към стъклен куб и включи нещо под него. В куба нещо засвятка, затрепери, сгъсти се и ето, появи се изображението на прегърбено, обрасло с козина същество в цял ръст. Ниско чело, изпъкнали кости над очите, дълги ръце — накратко, типичен неандерталец.

— Какво ни даде еволюцията — продължаваше Селестен. — Таза за изправено ходене, стъпалата, приспособени за бягане, ключично-акромиалното устройство, позволяващо да разтваряме ръце в страни от тялото. — Замах на бялата ръка и около неандерталеца се появи светещият контур на тялото на съвременния човек. — За това бяха нужни един милион години. Милион години от неандерталеца до кроманьонския човек! Какво ни дадоха последвалите двадесет хиляди години? Измененията са нищожни. Нашият скелет е почти неотличим от скелета на кроманьонеца. Например, същият обем мозък, същата способност за запазване на информацията.

Неандерталецът в куба изчезна, израсна изображението на човек със съвършени пропорции. Фигурата стана прозрачна, виждаше се отмереното биене на сърцето, червеният поток на кръвта, повдигането и спадането на белите дробове.

— Ние сме прекрасни, ние сме хармонични! — възкликна Селестен. — Но дали е вярно това, че човешкото тяло е дял на съвършенството? Толкова ли е безупречен бавният ход на еволюцията? Всяко животно с нашето тегло е много по-силно от нас, конят е по-бърз, кучето е по-телепатично, прилепът хилядократно по-добре се ориентира в окръжаващите го полета. Ние можем да съществуваме в

твърде тесен диапазон на температура и налягане, нашите стомаси не понасят и най-малките изменения в химизма на привычната храна. И аз питам, има ли основание да бъдем самонадеяни? Да се обърнем към историята. Веднага щом човека съумя да направи твърдо остро сечиво, той най-напред остърга от лицето си ненужните косми...

На това място по амфитеатъра премина вълната на смеха. Селестен пипна своята брадичка и също се усмихна.

— Виждате колко сме непоследователни — каза той. — Ето така, още древният човек, макар несъзнателно, се опитвал да изправи, да подобри даденото от природата. А сега да си спомним за какво е мечтала антична Гърция...

Фигурата в стъкления куб се размаза, раздвои се, под човешкия торс възникна конско туловище.

— Гърците създали мита за мъдрия кентавър Хирон, възпитателят на Ахил. Погледнете как удобно са поместени в неговия торс мощните бели дробове и силното многокамерно сърце, което не се притиска отдолу от препълнения храносмилателен апарат, който заема по-естествено положение в хоризонталната част на туловището. В образа на кентавъра античните мечтатели са обединили най-прекрасните създания на природата — човека и коня. Хармонията на техните тела са прославяли най-добрите ваятели на древността...

— Ти предлагаш да се обзаведем с копита? — се раздаде нечий насмешлив глас.

— На нас не ни е зле и на два крака!

— Не пречете на Селестен!

Селестен огледа амфитеатъра със снизходителна усмивка.

— Аз не призовавам да се превръщаме в кентаври и безгрижно да препускаме по зелените ливади. Моята цел е да пробудя свободното въображение, да насоча вашата мисъл към необходимостта от самоусъвършенствуване, към търсене на нови биологически форми, тъй като нашето тяло е несъвършено и ограничено в своите възможности. Ето още едно създание на народната фантазия, пленителен образ на стара приказка.

Кубът се изпълни с аквамариново трепкащо светене, през синьо-зелената светлина се очерта женска фигура, проясни се. Краката ѝ се сляха, превърнаха се в рибя опашка...

— Русалка — каза Селестен. — Каква прекрасна мечта — да се живее във водата, в среда, при която тялото става безтегловно и движенията не са ограничени на височина!... Човечеството дълго е вървяло по неверен път, като е създавало изкуствени хора. Всички помнят как завърши увлечението с роботите. Но не би било лошо, за нас, хората, да приемем от роботите техните силни черти. Нашата власт над неживата материя е колосална. Тогава защо сме така страхливи, така консервативни, когато стане дума за разумни модификации у човека?

— Хареса ли ти Селестен? — попита Андра, когато излязоха от павилиона.

— Красноречив чичко — казах аз. — Такива ги наричат антромомодификатори, нали? Нещо съм чел за тях.

— Той е прав — трябва да се усъвършенствуваме. Трябва да търсим нови, целесъобразни форми.

— О, разбира се — казах аз. — На тебе много биха ти подходили на фигурата още чифт крака. Или пък русалкова опашка.

— Виждам, че ти напълно си се утешил. До виждане, Улис. Аз си тръгвам.

— Чакай! Дай ми номера на видеофона си. Нали утре пак е празник.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, броеве
9, 10/1969 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.